

מבט לאיראן

8-22 ביולי, 2018

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

◀ לקראת ועידת הפסגה בין נשיאי רוסיה וארה"ב בהלסינקי, שדנה גם בעתיד המעורבות האיראנית בסוריה, **הדגישו בכירים איראנים, כי אין בכוונת איראן להסיג את כוחותיה מסוריה**. עלי-אכבר ולאיית, יועצו הבכיר של מנהיג איראן, הצהיר במהלך ביקור שקיים במוסקבה, כי איראן תוציא את "יועציה" מסוריה רק אם ממשלת סוריה תבקש זאת ממנה. הוא ציין, כי אם איראן ורוסיה יסיגו את כוחותיהן מסוריה בשלב זה, הטרוריסטים ישובו וישתלטו על סוריה. גם אמיר עבדאללהאן, יועצו הבכיר של יו"ר המג'לס, הצהיר, כי נוכחות איראן בסוריה תימשך.

◀ לקראת הפסגה בהלסינקי הביעה העיתונות האיראנית ספק בנוגע ליכולתם של שני הנשיאים להגיע להסכמה בנוגע לנסיגת איראן מסוריה. העיסוק הנרחב באיראן בשאלת עתיד הנוכחות האיראנית בסוריה משקף, להערכתנו, **חשש מתמשך בטהראן מפני האפשרות, כי רוסיה עלולה בעתיד להפנות עורף לאיראן ולדרוש את פינוי כוחותיה מסוריה**. עם זאת, ההערכה המקובלת בטהראן בשלב זה היא שכל עוד לא הושגה הסדרה מלאה בסוריה, אין בכוונת מוסקבה לדרוש מאיראן לפנות את כוחותיה מכלל סוריה.

◀ **באיראן עוקבים אחר גל המחאה, שפרץ בדרום עיראק, במהלכו השמיעו מפגינים קריאות בגנות איראן והתערבותה בענייניה הפנימיים של עיראק**. העיתון הרפורמיסטי אעתמאד הזהיר במאמר שפרסם בשבוע שעבר, כי דעת הקהל העיראקית פונה בהדרגה נגד איראן, בין היתר בשל מדיניות איראנית שגויה והעדר תיאום בין כלל המוסדות האיראנית המעורבים בעיראק.

◀ קאסם סלימאני, מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, היה אמור לפנות ב-16 ביולי 2018 באופן חריג בנאום מוקלט לפלסטינים בכנס שנערך בעזה. הנאום לא התקיים בסופו של דבר, ייתכן בשל שיבושים ותקלות בהעברת השידור מטהראן, ומנהיגי חמאס והג'האד האסלאמי, שהיו אמורים להשתתף בכנס, ביטלו את נוכחותם, ייתכן בשל התנגדות מצרים או על רקע המצב הביטחוני בעזה. בתוך כך הצהיר מנהיג איראן ח'אמנהאי, כי "עסקת המאה", שהממשל האמריקאי מנסה לגבש לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, לא תתממש לעולם וכי מאבק המוסלמים והפלסטינים יימשך עד ליום בו "שורשי המשטר המזויף הציוני יוסרו מאדמת פלסטין".

המעורבות האיראנית בסוריה ובלבנון

◀ עלי-אכבר ולאיתי (Ali-Akbar Velayati), יועצו הבכיר לעניינים בינלאומיים של מנהיג איראן, הגיע ב-11 ביולי 2018 לביקור במוסקבה. ולאיתי נפגש עם נשיא רוסיה, ולדימיר פוטין, והעביר לו מסרים ממנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, ומנשיא איראן, חסן רוחאני. בפגישתם דנו השניים ביחסים הביטורליים בין שתי המדינות ובהתפתחויות באזור. לדברי ולאיתי, הנשיא פוטין הדגיש את הצורך בהמשך שיתוף הפעולה האזורי הביטחוני והפוליטי בין מוסקבה וטהראן בהגנה על ממשלות סוריה ועיראק (תסנים, 12 ביולי 2018).

פגישת הנשיא פוטין עם עלי-אכבר ולאיתי (אנתח'אב, 12 ביולי 2018)

◀ בהרצאה, שנשא במכון וולדאי (Valdai) במוסקבה, שב ולאיתי על עמדתה הרשמית של איראן, כי נוכחותה בסוריה ובעיראק מבוססת על "יועצים" בלבד ומתקיימת בהתאם להזמנת הרשמית של ממשלות סוריה ועיראק. אם ממשלות אלה יודיעו, כי אין עוד צורך בנוכחות האיראנית ויבקשו את הוצאתה, איראן לא תהסס להוציא את יועציה מסוריה ומעיראק באופן מידי. הוא ציין, כי איראן לא קיבלה רשות מארה"ב לפעול בסוריה ולא תעזוב אותה בשל איומי האמריקאים. לדבריו, לנוכחות איראן בסוריה אין כל קשר לישראל ואיראן אינה מייחסת כל חשיבות לדברי ראש הממשלה נתניהו בעניין זה. ולאיתי הדגיש, כי אם איראן ורוסיה ייצאו מסוריה בתנאים הנוכחיים, הטרוריסטים ישובו וישתלטו על סוריה. הוא ציין, כי איראן וחזבאללה סייעו לסוריה במשך ארבע שנים ללא כל תמיכה ממדינות אחרות, וכיום 80% משטח סוריה חופשי מטרוריסטים. הוא הוסיף, כי ארה"ב תאלץ לסגת מהאזור ואם האמריקאים לא יעזבו את המזרח התיכון, איראן תתנגד להם ותאלצם לעזוב את האזור. ארה"ב חותרת, לדבריו, לפצל את עיראק לשלושה אזורים ואת סוריה לחמישה (תסנים, 13 ביולי 2018).

◀ דברי ולאיתי, כי לולא איראן, משטר אסד היה נופל בתוך מספר שבועות, עוררו ביקורת חריגה בסוריה. העיתון הסורי אלוטן, המזוהה עם משטר אסד, פרסם ב-15 ביולי 2018 מאמר דעה ביקורתי נגד ולאיתי תחת הכותרת: "סליחה, עלי-אכבר ולאיתי...העולם היה נופל וסוריה לא הייתה נופלת".

◀ לקראת ביקור ולאיתי במוסקבה אמר נצרתאללה תאג'יכ (Nasratollah Tajik), שגריר איראן לשעבר בירדן, בריאיון לאתר אנתח'אב (Entekhab, 11 ביולי 2018), כי איראן צריכה להגביר את התיאום שלה עם רוסיה בנוגע לסוריה כדי לוודא שרוסיה לא תגיע להסכם עם ארה"ב, שיפגע באינטרסים האיראנים ושתעלם מתפקידה של איראן בסוריה. לדבריו, איראן צריכה למלא תפקיד בשיקומה הכלכלי של סוריה וביקור ולאיתי הוא הזדמנות להבהיר לרוסיה את עמדותיה.

◀ ערב פגישת הפסגה בין נשיאי רוסיה וארה"ב ב-16 ביולי 2018, שעסקה גם בסוגיית הנוכחות האיראנית בסוריה, העריכה העיתונות האיראנית, כי ספק רב אם במהלך הפסגה תושג הסכמה בין שני המנהיגים בנוגע לנסיגת איראן מסוריה. פרשן איראני לענייני רוסיה העריך בריאיון לאתר פרארו (Fararu, 14 ביולי 2018), כי רוסיה מבינה היטב את עומק השפעתה האסטרטגית של איראן באזור ומודעת לכך שלא ניתן להוציאה מסוריה באמצעות הפעלת לחץ. זאת ועוד, נסיגת איראן מסוריה תפגע גם בהשפעה הרוסית באזור, שהתאפשרה במידה רבה בזכות מעורבות איראנית. לפיכך, ספק רב אם רוסיה תסכים לעסקה עם ארה"ב בנוגע לנסיגת איראן מסוריה, הגם שהיא אינה מעוניינת בעימותים בין איראן וישראל בסוריה, שעלולים לפגוע בהישגיה בשנים האחרונות בסוריה.

◀ האתר תאבנאכ" (Tabnak, 14 ביולי 2018), העריך, אף הוא, כי ספק רב אם יהיה ניתן להגיע להסכמה בין הנשיאים טראמפ ופוטין בנוגע לנסיגת איראן מסוריה. כל עוד הרוסים אינם משוכנעים בהתייבבות ניצחונם בסוריה, הם לא יפעילו לחץ על איראן לסגת מסוריה. רוסיה גם משתמשת בנוכחות איראן בסוריה כקלף מיקוח להשגת ויתורים והסכם גדול עם המערב, ובמיוחד עם ארה"ב. כמו כן, חלק גדול מהכוחות המבצעיים בזירה הסורית פועלים בהנחיה ובפיקוד איראניים, מה שמשפר את יכולתה של טהראן לעמוד בלחצים מצד רוסיה או כל גורם אחר. בסיכומו של דבר, כשם שראש הממשלה נתניהו לא הצליח עד כה בנסיעותיו למוסקבה להביא ללחץ על איראן, שיוביל לנסיגתה מסוריה, כך גם הנשיא טראמפ לא יוכל, ככל הנראה, להשיג יעד זה בפגישתו עם פוטין, אלא אם כן רוסיה תזכה בוותורים משמעותיים מטרומפ בתמורה להקרבת איראן.

◀ העיתונות הרפורמיסטית באיראן נקטה גישה ביקורתית יותר כלפי רוסיה והזהירה מפני "בגידתה האפשרית" באיראן. מאמר פרשנות בעיתון אעתמאד (Etemaad, 16 ביולי 2018) הדגיש, כי איראן ורוסיה הן שתי מדינות עצמאיות, שהתערבו במשבר בסוריה על בסיס היעדים והאינטרסים שלהן ועשויות בעתיד לאמץ מדיניות ותוכניות שונות על בסיס יעדים ואינטרסים אלה.

◀ חסין ג'אברי אנצארי (Hossein Jaber Ansari), יועצו הבכיר של שר החוץ האיראני, ביקר ב-17 ביולי 2018 בסוריה ונפגש עם נשיא סוריה, בשאר אסד, ועם שר החוץ, וליד אלמעלם. הפגישות המדיניות דנו בהתפתחויות בסוריה ובהמשך התיאום בין שתי המדינות. אנצארי בירך את הנשיא אסד על הישגיו הצבאיים

של המשטר הסורי בדרום סוריה (איסנ"א, 17 ביולי 2018). קודם לביקור בדמשק, ביקר אנצארי בבירות והעביר לנשיא מישל עון איגרת מהנשיא רוחאני (אירנ"א, 16 ביולי 2018).

◀ אמיר עבדאללהיאן (Amir Abdollahian), יועצו המיוחד של יו"ר המג'לס, אמר בפגישה עם צלאח אלזואוי (Salah al-Zawawi), השגריר הפלסטיני בטהראן, כי נוכחות "כוחות ההתנגדות והיועצים הצבאיים האיראנים" בסוריה תימשך כדי להיאבק בטרור. הוא ציין, כי "המשטר הציוני" חותר להשתלט על סוריה לאחר תבוסת דאעש, אך העם הסורי לא יאפשר לסוריה להפוך שוב לבסיס עבור "הטרוריסטים הציונים".

◀ עוד אמר עבדאללהיאן, כי איראן תמשיך בתמיכתה הנחרצת בהתנגדות ולא תחדל מלסייע לפלסטינים לנוכח איומי "המשטר הציוני" המאיים על ביטחון מדינות האזור. הוא ציין, כי ההתנגדות ועריכת משאל עם בהשתתפות תושביה של פלסטין ההיסטורית, ובהם נוצרים, מוסלמים ויהודים, הם שני יסודותיו של פתרון פוליטי מעשי לבעיה הפלסטינית (איסנ"א, 8 ביולי 2018).

פגישת עבדאללהיאן עם השגריר הפלסטיני בטהראן (איסנ"א, 8 ביולי 2018)

◀ ב-17 ביולי 2018 נפגש עבדאללהיאן עם שגריר סוריה בטהראן, עדנאן מחמוד, ודן עמו בהתפתחויות בסוריה וביחסים בין שתי המדינות. עבדאללהיאן הגדיר את יחסי טהראן ודמשק כאסטרטגיים ואמר, כי "המשטר הציוני" אינו מסוגל להשפיע על עתיד הקשרים בין סוריה ואיראן. לדבריו, שיתוף הפעולה בין טהראן, מוסקבה וחזבאללה בהבטחת הביטחון בסוריה היה בבחינת ניסיון מוצלח. כמו כן הדגיש עבדאללהיאן את הצורך בהרחבת הקשרים המסחריים והכלכליים בין המדינות (מהר, 17 ביולי 2018).

◀ סגן מפקד משמרות המהפכה, חסין סלאמי (Hossein Salami), אמר בטקס מינוי מפקד משמרות המהפכה החדש במחוז סיסתאן-בלוצ'יסתאן שבדרום-מזרח איראן, כי איראן וחזבאללה הכשילו את תוכניות ישראל להשתלט על האזור. הוא ציין, כי הציונים רצו לכבוש את כל השטח המשתרע מהים התיכון ועד לנהר הפרת, אך חזבאללה הכשיל את כל חלומותיהם. הציונים התכוונו לכבוש את סוריה, אך כיום הם שומעים את קולותיהם של האיראנים, האפגאנים, העיראקים, הלבנונים והפקיסטאנים בסמוך לגבול, עדות להתבססותו של כוח בינלאומי לחיסול "ההתנשאות" (כינוי למערב) (פארס, 14 ביולי 2018).

סגן מפקד משמרות המהפכה, חסין סלאמי (פארס, 14 ביולי 2018)

◀ לרגל יום השנה ה-12 למלחמת לבנון השנייה, נפגש מנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, ב-13 ביולי 2018 בטהראן עם משלחת של לוחמי חזבאללה, שנפצעו בלחימה (משרק ניוז, 13 ביולי 2018).

מנהיג איראן עם משלחת אנשי חזבאללה שנלחמו במלחמת לבנון השנייה (משרק ניוז, 13 ביולי 2018)

המעורבות האיראנית בעיראק

◀ באיראן עוקבים אחר ההפגנות, שפרצו בשבועיים האחרונים בדרום עיראק במחאה על המשבר הכלכלי, מצוקת המים והחשמל והשחיתות. במהלך גל המחאה נשמעו גם קריאות בגנות איראן והתערבותה בענייניה הפנימיים של עיראק. העיתון הרפורמיסטי אעתמאד (Etemaad) הזהיר במאמר שפרסם ב-15 ביולי 2018, כי דעת הקהל העיראקית פונה בהדרגה נגד איראן, בין היתר בשל מדיניות איראנית שגויה והעדר תיאום בין המוסדות האיראנים השונים, ובהם משרד החוץ, משמרות המהפכה ואמצעי התקשורת הממלכתיים.

◀ במאמר נכתב, כי עמדת אזרחי עיראק כלפי איראן לאחר כיבוש המדינה על-ידי ארה"ב הייתה חיובית בשל הסיוע, שטהראן העניקה לאזרחים ולקבוצות הפוליטיות השונות בעיראק במהלך הכיבוש האמריקאי. איראן יכולה לנצל את נפילת צדאם חוסיין כדי לקחת חלק בשיקום התשתיות בעיראק ולהרחיב את הקשרים

הכלכליים והמסחריים בין שתי המדינות, אך הדבר לא קרה, בין היתר בשל הבעיות הכלכליות והסנקציות הכלכליות עמן התמודדה טהראן. לעומת זאת, מדינות אחרות, ובראשן תורכיה וסין, השקיעו ב-15 השנים האחרונות משאבים רבים בפיתוח פרויקטים כלכליים ותעשייתיים בעיראק. יריבותיה של איראן פעלו גם לקידום פרויקטים חברתיים, חינוכיים ורפואיים בעיראק, וכתוצאה מכך גישתם של אזרחי עיראק השתנתה לרעת איראן.

◀ כמו כן, תמיכת איראן בחלק מהכוחות הפוליטיים העיראקים הקרובים אליה גרמה לכך, שקבוצות פוליטיות יריבות בעיראק החלו לטעון שאיראן מתערבת בענייניה הפנימיים של עיראק וגייסו תמיכה פוליטית סביב טענה זו. מדיניותו הכושלת של ראש ממשלת עיראק לשעבר, נורי אלמאלכי, שהיה מזוהה עם איראן, פגעה, אף היא, בתדמיתה של איראן. כתוצאה מכך, חלק מהכוחות הפוליטיים בעיראק, ובהם גם כמה קבוצות שיעיות, תולים כיום באיראן ובמדיניותה את האחריות לבעיותיה של עיראק, ומאשימים את טהראן בכל דאגותיהם של אזרחי עיראק, ובכלל זה הבעיות הכלכליות והשחיתות.

המעורבות האיראנית בזירה הפלסטינית

◀ מנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, אמר בנאום בטהראן, כי "עסקת המאה", שהממשל האמריקאי מנסה לגבש לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, לא תתממש לעולם. בפגישה עם פקידים בארגון העלייה לרגל האיראני ציין ח'אמנהאי, כי השאלה הפלסטינית לא תישכח וירושלים תישאר בירת פלסטין. העם הפלסטיני יתנגד למזימה האמריקאית והעמים המוסלמים יתייבבו מאחוריו. "האומה האסלאמית והעם הפלסטיני ינצחו את אויביהם ויראו את היום, שבו שורשי "המשטר המזויף הציוני" יוסרו מאדמת פלסטין, אמר מנהיג איראן (פארס, 16 ביולי 2018).

◀ מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, קאסם סלימאני, היה אמור לפנות ב-16 ביולי 2018 באופן חריג בנאום מוקלט לפלסטינים בכנס, שהתקיים במלון קומודור בעזה בהשתתפות בכירים מחמאס והג'האד האסלאמי. הנאום היה אמור להיות משודר באמצעות לוויין במקביל בטהראן ובעזה במסגרת טקס "אבק השריפה הרטוב", המאורגן מדי שנה בחסות איראנית. נאומו של סלימאני לא התקיים בסופו של דבר, ייתכן בשל שיבושים ותקלות בהעברת השידור מטהראן לעזה או מסיבה אחרת. גם בכירי חמאס והג'האד האסלאמי, ובראשם מנהיג חמאס בעזה, יחיא סנואר, שהוזמנו לאירוע בעזה, לא הגיעו בסופו של דבר, ייתכן בשל התנגדות מצרים או בשל המצב הביטחוני בעזה, ובמקומם נשלחו לאירוע בכירים בדרג נמוך יותר. נציג חמאס בכנס, אסמאעיל רצ'ואן, הודה במהלך נאומו לאיראן על תמיכתה המדינית, הכלכלית, הצבאית והתקשורתית בארגון.

◀ את הנאום המרכזי מטהראן נשא ע'לאם-חסיין ע'יבפרור (Gholam-Hossein Gheibparvar), מפקד זרוע הבסיג' של משמרות המהפכה, שהצהיר, כי "המשטר הציוני", שהשמיע בעבר את הסיסמא "מהנילוס עד הפרת", נשאר כיום להגן על הבתים ואילו הצעירים הפלסטינים שללו מהציונים את שנתם וביטחונם (תסנים, 16 ביולי 2018).

photo : Mahmood Hosseini

מפקד הבסיג' בנאום מוקלט בפני כינוס בעזה (תסנים, 16 ביולי 2018)